

beesten verschilt, dewijl hij met verstand begaafd is en dat nogtans dit licht door een zeer groote onwetendheid wordt verstikt, zoodat het niet krachtiglijk kan doorbreken."

„Alzoo is ook de wil, omdat hij van des menschen natuur niet kan worden afgezonderd, niet verloren gegaan, maar hij is door booze begeerlijkheden verstrikt geworden, zoodat hij niets goeds kan begeeren."

De logos eertijds terstond de waarheid kennende, daar hij in zijn geheelen aard zelf helder en waar was, zoekt ook nu nog de waarheid, althans in de natuurlijke dingen. „Want wij zien, dat in des menschen verstand ingeplant is ik weet niet welk verlangen om de waarheid op te sporen, naar welke hij volstrekt niet zou streven, indien hij niet voorheen eenig besef daarvan had gehad" 1).

't Doet mij waarlijk genoegen, dat ook de hoogleeraar Dr. Land in dit opzicht met Calvijn schijnt overeen te stemmen, dien hij anders met minachting „zoo iemand" noemt. Immers hij zegt: „Wanneer het denkbeeld van waarheid blijkbaar uit ons onverbasterd geestesleven ontspringt, mag men voorzeker beginnen met te onderstellen, dat dit er niet op ingericht is om aan alle waarheid vreemd te blijven" 2).

* Zoo leidt dus de kennis van de ruïne nog op tot eene voorstelling van het gebouw, van het doode geraamte tot het levende wezen; maar ook omgekeerd: de ruïne kunt ge alleen verstaan uit de kennis van het gebouw, het geraamte uit de kennis van het levende wezen.

Waarin echter bestaat het wezen, de innerlijke oorzaak van het verval der heerlijke gaven, die den logos vormen?

In den afval van God. De logos was ook oorspronkelijk niet

1) Instit. II, 2 : 12: Videmus enim insitum esse humano ingenio desiderium nescio quod indagandae veritatis, ad quam minime aspiraret, nisi aliquo eins odore ante percepto.

2) Inleiding tot de wijsbegeerte 's Gravenhage 1890; bladz. 52. In de noot op bladz. 400: „dat hij (Calvijn) aan dergelijke bespiegelingen uit vroegere tijden zijn eigen dogma te danken heeft, ontgaat zoo iemand geheel." — En aan wien heeft zoo iemand als Dr. Land het dogma, dat hij hier verkondigt te danken? — Ik heb hierbij aangenomen, dat Dr. Land een „onverbasterd geestesleven" in 't verleden stelt; doet hij dit niet, dan versta ik hem in het geheel niet.